

STORTINGET

Innst. 390 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 56 L (2022–2023)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Lov om opphevelse av eldreombudsloven

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i denne proposisjonen lov om opphevelse av lov 19. juni 2020 nr. 80 om Eldreombudet (eldreombudsloven).

Forslaget er knyttet til avvikling av Eldreombudet, jf. Prop. 1 S (2022–2023), Innst. 11 S (2022–2023) og Stortingets vedtak 264, 14. desember 2022. Se også Prop. 115 S (2021–2022) om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2022.

1.2 Bakgrunn

1.2.1 OM ELDREOMBUDET

Eldreombudets virksomhet er hjemlet i lov om Eldreombudet (eldreombudsloven) av 19. juni 2020 og ledes av et eldreombud. Eldreombudet er et uavhengig forvaltningsorgan, og hovedoppgaven er å bidra til å fremme eldres interesser og behov på alle offentlige og private samfunnsområder.

1.2.2 AVVIKLING AV VIRKSOMHETEN

Regjeringen varslet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 at den ville foreslå å avvikle Eldreombudet med virkning fra 1. juli 2023. Virksomheten hadde fem årsverk i 2022, og hadde pr. januar 2023

fire årsverk. Ansattes rettigheter skal ivaretas i prosessen i tråd med statsansatteloven. Eldreombudet er bedt om å forberede avvikling av virksomheten, og Helse- og omsorgsdepartementet vil ev. tre inn i ombudets langsiktige avtaler. Stortinget har gitt tilslutning til regjeringens budsjettforslag i Prop. 1 S (2022–2023) og vedtatt nedleggelse av Eldreombudet i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2023.

1.3 Departementets vurdering

Eldreombudsloven regulerer kun Eldreombudets virksomhet og har ingen funksjon ut over det. Som følge av at Eldreombudet skal nedlegges, har eldreombudsloven ikke lenger noen funksjon. Departementet mener derfor at loven må oppheves samtidig som virksomheten formelt legges ned. Dette betyr at loven må oppheves fra 1. juli 2023.

Lovforslaget har ikke selvstendige økonomiske og administrative konsekvenser ut over det som følger av omtalte budsjettvedtak som innebærer en avvikling av Eldreombudet.

Lovforslaget har ikke vært på høring.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Camilla Maria Brekke, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth og Even A. Rød, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein,

fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til Prop. 56 L (2022–2023), som omhandler opphevelse av eldreombudsloven.

Komiteen viser til at det ble invitert til skriftlig høring i saken og mottatt 14 skriftlige høringsvar. Alle høringsvarene går imot en opphevelse av eldreombudsloven.

Komiteen viser til at Eldreombudet er et uavhengig forvaltningsorgan som ble etablert i 2020, og at hovedoppgaven er å bidra til å fremme eldres interesser og behov på alle offentlige og private samfunnsområder. Komiteen viser til at det er lov om Eldreombudet (eldreombudsloven) som danner rammen for Eldreombudets arbeidsområde og virksomhet. Komiteen viser til at eldreombudsloven ble enstemmig vedtatt av Stortinget i 2020. Komiteen viser til at Eldreombudet siden oppstarten har vært engasjert på en rekke områder, blant annet utfordringer i helse- og omsorgstjenesten, bruken av digitale verktøy og eldres psykiske helse med økende ensomhet i samfunnet. Komiteen mener Eldreombudet har gjort en viktig jobb med å løfte eldres situasjon i Norge.

Komiteen viser til at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 varslet at Eldreombudet ville bli avviklet fra 1. juli 2023. Komiteen viser til at som en konsekvens av dette, har ikke eldreombudsloven noen funksjon videre, og at det er grunnen til at regjeringen foreslår å oppheve eldreombudsloven fra 1. juli 2023.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at gode velferdstjenester i hele landet er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen er opptatt av å forberede landet på at vi blir stadig flere eldre og det vil kreve tverrfaglig innsats av alle sektorer – noe den kommende trygghetsreformen for eldre vil gjenspeile. Med et aldersvennlig samfunn mener disse medlemmer at alle aktører skal være opptatt av utfordringer eldre kan møte i ulike deler av samfunnet, og at det ikke skal overlates til et særskilt ombud å bry seg om eldres situasjon.

Disse medlemmer vil understreke at flere av Eldreombudets oppgaver allerede løses av andre ombud og instanser. Eksisterende ombud som både pasient- og brukerombudene, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Datatilsynet, Forbrukertilsynet og Sivilombudet skal også ivareta våre eldres behov og interesser innenfor sine respektive mandat. Disse medlemmer vil særlig trekke frem de femten lokale pasient- og brukerombudene som er viktige for å ivareta pasientens behov, interesser og rettssikkerhet – og viser til at regjeringen i inneværende års statsbudsjett styrket disse.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen styrker dialogen med pensjonistenes organisasjoner, og at eldre er en mangfoldig gruppe med ulike behov og interesser. Derfor var det viktig for regjeringen i statsbudsjettet for 2023 å styrke opplæringen av de kommunale og fylkeskommunale eldrerådene. Disse medlemmer mener at å styrke medvirkningen fra eldre selv i politikkutvikling vil være bra for å få til bedre løsninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Eldreombudet skal fremme eldres interesser og være en pådriver i arbeidet med hvordan vi skal klare å skape et mer aldersvennlig samfunn som i større grad anerkjenner eldre som verdifulle bidragsyttere i samfunnet. Disse medlemmer viser til at det var regjeringen Solberg som opprettet Eldreombudet, og at det er eldreombudsloven som setter rammene for Eldreombudets funksjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti viser til at eldreombudsloven ble enstemmig vedtatt av Stortinget i 2020 (jf. Prop. 64 L (2019–2020)). Disse medlemmer viser til at alle høringsvarene i saken er positive til at Eldreombudet skal videreføres, og mener det er trist at regjeringen ikke tar tilbakemeldingene fra eldre mer på alvor.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til at regjeringen avvikler Eldreombudet. Disse medlemmer viser til at når vi har passert en million alderspensjonister i Norge og vi fortsatt ser uakseptable forhold i norsk eldreomsorg, blant annet i NRK Brennpunkt-dokumentaren «Omsorg bak lukkede dører», så er ikke svaret å avvikle et av de viktigste talerørene for landets eldre. Eldreombudet har siden oppstarten i 2020 fremmet eldres interesser på alle samfunnsområder, og det bør de få fortsette med om vi skal klare å skape et mer aldersvennlig samfunn og en trygg eldreomsorg. Disse medlemmer viser til at regjeringen blant annet begrunner avviklingen av Eldreombudet med at Pasient- og brukerombudet styrkes. Disse medlemmer synes det er bra at Pasient- og brukerombudet styrkes, men vil advare regjeringen mot å tro at alle eldre er pasienter og brukere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener regjeringen har gjennomført en rekke tiltak som bidrar til å svekke eldrepolitikken i Norge. Disse medlemmer viser til at regjeringen har fjernet tilskuddsordningen for å bygge flere trygghetsboliger for eldre i distriktene, satt i gang avvikling av Eldreombudet, opphevet godkjenningssmodellen for fritt brukervalg i kommunene, kuttet i midler til digital opplæring, trukket forslaget om å øke aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år for eldre som kan og vil stå lenger i arbeid, kalt

tiltak som bidrar til mer åpenhet i eldreomsorgen, for «symbolske tiltak» og foreslått å kutte i investeringstilskuddet for heldøgns omsorgsplasser, som er det viktigste incentivet for å bygge flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger i kommunene. Disse medlemmer mener dette er en politikk som går i feil retning, og som ikke bidrar til å skape et mer aldersvennlig samfunn og en trygg eldreomsorg.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres plan for å skape et mer aldersvennlig samfunn, som ble lagt frem i september 2022. For Høyre handler det å skape et mer aldersvennlig samfunn om hva vi som samfunn kan gjøre for at hver enkelt skal kunne bruke ressursene sine i møte med alderdommens utfordringer og muligheter. Det skal ikke være slik at fordi du blir gammel, så skal du oppleve å ikke få bidra eller delta i samfunnet. Disse medlemmer mener vi må tilpasse samfunnet til de eldre på en bedre måte, slik at det blir mer aldersvennlig, blant annet ved å få ned det digitale utenforskapet, forebygge og redusere ensomhet og sikre at alle kommuner har en plan for å skape et mer aldersvennlig samfunn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til budsjettenigheten ifm. statsbudsjettet for 2023 med Sosialistisk Venstreparti, hvor investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser ble videreført med en tilsagnsramme på 950 mill. kroner, som er det samme nivå som regjeringen Solberg foreslo i statsbudsjettet for 2022. Disse medlemmer viser videre til forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2023, der regjeringen foreslår å styrke tilsagnsrammen for tilskudd til heldøgns omsorgsplasser med 2 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen legger frem en egen stortingsmelding om eldre før sommeren, der boliger og boformer for eldre er et av innsatsområdene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Eldreombudet ble enstemmig opprettet av Stortinget i 2020. For bare tre år siden var altså alle partiene enige om at det var behov for et eldreombud. Disse medlemmer mener derfor det er spesielt at regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti nå vil legge ned Eldreombudet. Likevel føyer det seg inn i rekken av eldrefiendtlige tiltak fra regjeringen. Mange eldre får dessverre ikke det tilbudet de trenger for å ha et verdig liv. Da er det direkte smålig av regjeringen å dekke inn budsjettet ved å legge ned det ombudet som skal snakke de eldre sak og ivareta deres rettigheter.

Disse medlemmer påpeker at det for Fremskrittspartiet var et veldig viktig gjennomslag å få på plass et eldreombud. Eldreombudet har vært viktig for å sikre at eldre og deres utfordringer tas på alvor, og ikke

minst for å være en stemme for dem som ikke har mulighet til å kjempe sin egen sak. Disse medlemmer mener dagens regjering behandler de eldre som en salderingspost i budsjettet. Gang på gang har regjeringen vist at eldre er nederst på deres prioriteringsliste. Når vi ser alvorlig svikt i behandlingen av eldre gjennom Brennpunkt-dokumentaren «Omsorg bak lukkede dører» på NRK, burde regjeringen vært mer opptatt av å styrke de eldre rettigheter, ikke svekke dem ved å legge ned ombudet som skal være de eldre vaktbikkje.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Pasientfokus mener Eldreombudet har fungert som et viktig talerør for landets eldre og på en god måte har fremmet eldre interesser på alle samfunnsområder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus, støtter ikke utviklingen av Eldreombudet. Flertallet vil på denne bakgrunn ikke stemme for regjeringens forslag i proposisjonen.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Prop. 56 L (2022–2023) – Lov om opphevelse av eldreombudsloven – vedlegges protokollen.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Vedtak til lov

om opphevelse av eldreombudsloven

§ 1 *Opphevelse*

Lov 19. juni 2020 nr. 80 om Eldreombudet oppheves.

§ 2 *Ikraftsetting*

Loven gjelder fra 1. juli 2023.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Prop. 56 L (2022–2023) – Lov om opphevelse av eldreombudsloven – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 23. mai 2023

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Erlend Svardal Bøe

ordfører